Total No. of Printed Pages—7

1 SEM TDC GERD (CBCS) GE 1

2024

(November)

RURAL DEVELOPMENT

(Generic Elective)

Paper : GE-1

(Fundamentals of Rural Development)

Full Marks : 80

Pass Marks : 32

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

1. তলত দিয়াবোৰৰ উত্তৰ দিয়া/শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা : 1×8=8

Answer the following/Choose the correct answer :

(a) গ্ৰাম্য উন্নয়নৰ সংজ্ঞা দিয়া।

Define rural development.

(b) জীৱনৰ ন্যূনতম প্ৰয়োজনীয়তা লাভ কৰিবলৈ ন্যূনতম আয়ৰ অনুপস্থিতি তলৰ কোনটো ধৰণৰ দৰিদ্ৰতাৰ সৈতে জড়িত ?

Absence of minimum income to get the minimum needs of life is concerned with which of the following types of poverty?

(i) পৰম দৰিদ্ৰতা

Absolute poverty

(ii) আপেক্ষিক দৰিদ্ৰতা

Relative poverty

(iii) *(i)* আৰু *(ii)* দুয়োটা

Both *(i)* and *(ii)*

(iv) ওপৰৰ কোনোটোৱেই নহয়

None of the above

(c) কৃষিপ্ৰধান দেশসমূহৰ ৰপ্তানি সামগ্ৰীৰ আয়ৰ স্থিতিস্থাপকতা হ'ল

The income elasticity of export goods of agricultural countries is

(i) উচ্চ

high

(ii) কম/নিম্ন

low

(iii) অতি উচ্চ

very high

(iv) ওপৰৰ কোনোটোৱেই নহয়

None of the above

(d) সীমাহীন শ্ৰমৰ যোগানৰ সৈতে উন্নয়নৰ অনুমান প্ৰণয়ন কৰোঁতাজন হ'ল

Development with unlimited supplies of labour hypothesis was originally formulated by

(i) গুস্তাভ ৰানিছ

Gustav Ranis

(ii) লুইছ

Lewis

(iii) ৰেগনাৰ নাৰ্কছ

Ragnar Nurkse

(iv) গাৰ্ণাৰ মিৰ্ডল

Gunnar Myrdal

(e) উন্নয়নৰ বৃহৎ-ঠেলা তত্ত্বৰ আঁৰৰ মৌলিক যুক্তি হৈছে

The basic logic behind the Big-Push strategy of development is related to

(i) আভ্যন্তৰীণ মিতব্যয়িতা

internal economies

(ii) বাহ্যিক মিতব্যয়িতা

external economies

(iii) *(i)* আৰু *(ii)* দুয়োটা

Both *(i)* and *(ii)*

(iv) ওপৰৰ কোনোটোৱেই নহয়

None of the above

(f) গ্ৰাম্য উন্নয়নৰ এটা মূল সমস্যাৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা।

Mention one key problem related to rural development.

(g) বহনক্ষম উন্নয়নৰ তিনিটা স্তম্ভ কি কি?

What are the three pillars of sustainable development?

(h) মাইক্ৰ'ফাইনেন্সৰ পিতৃ হিচাপে কোন পৰিচিত?

Who is known as the father of micro-finance?

2. তলৰ যি কোনো চাৰিটাৰ বিষয়ে চমু টোকা লিখা : 4×4=16

Write short notes on any *four* of the following :

(a) সম্প্ৰসাৰিত পৰিণাম আৰু পশ্চাৎমুখী পৰিণাম

Spread effect and backwash effect

(b) গান্ধীবাদী উন্নয়নৰ আৰ্হিৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ

Features of Gandhian model of development

(c) ছদ্মবেশী নিবনুৱা

Disguised unemployment

(d) ভাৰতৰ গ্ৰাম্য দৰিদ্ৰতাৰ কাৰণসমূহ

Reasons of rural poverty in India

(e) মানৱ মূলধন আৰু গ্ৰাম্য উন্নয়ন

Human capital and rural development

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখা :

Answer the following questions :

3. (a) গ্ৰাম্য-নগৰীয়া প্ৰব্ৰজনৰ হেৰিছ-টোডাৰো আৰ্হিৰ বিষয়ে সমালোচনাত্মক বিশ্লেষণ আগবঢ়োৱা। 11

Discuss critically the Harris-Todaro model of rural-urban migration.

অথবা / Or

(b) বৃহৎ-ঠেলা তত্ত্বৰ আলোচনা কৰা। বৃহৎ-ঠেলা হস্তক্ষেপৰ জৰিয়তে ভাৰতৰ গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ মানুহক দৰিদ্ৰতাৰ কুটিল চক্ৰ পৰা উলিয়াই আনিব পাৰিবনে? 4+7=11

Discuss the Big-Push theory. Can Big-Push interventions help in lifting people out of vicious circle of poverty in rural India?

4. (a) চীন আৰু ভাৰতত গ্ৰহণ কৰা গ্ৰাম্য উন্নয়নৰ পদ্ধতি আৰু কৌশলৰ তুলনামূলক বিশ্লেষণ কৰা। 11

Make a comparative analysis of approaches and strategies of rural development adopted in China and India.

অথবা / Or

(b) এছিয়াৰ দেশসমূহৰ গ্ৰাম্য উন্নয়নৰ বিভিন্ন সমস্যা আৰু সম্ভাৱনাসমূহৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা। 6+5=11

Explain the various issues and perspectives of rural development in Asian countries.

5. (a) ভাৰতৰ পঞ্চায়তী ৰাজ ব্যৱস্থাৰ বিভিন্ন বৈশিষ্ট্য আৰু কাৰ্যৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা। 6+5=11

Discuss the various features and functions of Panchayati Raj system in India.

অথবা / *Or*

(b) জনসাধাৰণৰ অংশগ্ৰহণৰ ধাৰণাটোৰ সংজ্ঞা দিয়া আৰু গ্ৰাম্য সামাজিক পৰিবৰ্তনত জনসাধাৰণৰ অংশগ্ৰহণৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা। 5+6=11

Define the concept of people's participation and state the need of people's participation in rural social change.

6. (a) বহনক্ষম গ্ৰাম্য উন্নয়ন মানে কি? গ্ৰাম্য ভাৰতৰ ক্ষেত্ৰত বহনক্ষম গ্ৰাম্য উন্নয়ন লাভ কৰাত কি কি মূল প্ৰত্যাহ্বান আছে? 4+7=11

What is sustainable rural development? What are the key challenges in attaining sustainable rural development in case of rural India?

অথবা / *Or*

(b) নিবনুৱা সমস্যাৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰসমূহৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা আৰু ইয়াক নিৰ্মূলৰ বাবে অনুসৰণ কৰা কৌশলসমূহ গ্ৰাম্য ভাৰতৰ প্ৰেক্ষাপটত আলোচনা কৰা। 6+5=11

Explain the different types of unemployment and strategies followed for its eradication in context to rural India.

7. (a) মানৱ সম্পদ উন্নয়নৰ বিভিন্ন দিশসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা। ভাৰতত বহনক্ষম গ্ৰাম্য উন্নয়নৰ লাভৰ বাবে মানৱ সম্পদ উন্নয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা। 6+6=12

Discuss the various dimensions of human resource development. Explain the need of human resource development for attaining sustainable rural development in India.

অথবা / *Or*

(b) বৈষম্যতা পৰিমাপ কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা বিভিন্ন পৰিমাপসমূহৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰা। ভাৰতৰ গ্ৰাম্য আৰু নগৰ অঞ্চলৰ মাজত বৈষম্য বৃদ্ধি হোৱাৰ মূল কাৰণসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা। 6+6=12

Explain the various measures of inequality. Discuss the main causes of increasing inequality between rural and urban areas in India.

***